رسمی جریده

دافغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

پدې گڼه کښې

شماره‌ء فوق العاده به‌مناسبت
انتشار قانون اساسی
افغانستان

شنبه دمیزان (۱۱) — ۱۳٤۳ هجری شمسی کال — پرله پسې گڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول	د ولت
فصل دوم	پادشاه
فصل سوم	حقوق و وظائف اساسی مردم
فصل چارم	شوری
فصل پنجم	لویه جرگه
فصل ششم	حکومت
فصل هفتم	قضاء
فصل هشتم	اداره
فصل نهم	حالت اضطرار
فصل دهم	تعدیل
فصل یازدهم	احکام انتقالی

دافغانستان د پاچا لاسلیک

توشیح پادشاه افغانستان

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

خدای په نامه

...م دملی ثقافت او تاریخ د پېژندنې

...ـښـېـنـه دپاره .

...ه کولو دپاره .

...ماعی دیموکراسی د تطبیق دپاره ،

...سائی او دعمومی نظم د ساتنې

...کار نو دښېنه دپاره .

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ و فرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی ـ اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده- افغانستان یومشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی او نه بیلیدونکی دولت دی.ملی حاکمیت په افغانستان کښی په ملت پوری تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری .ددې افرادوپه هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږي .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایرددولت له خوا دحنفی مذهب دحکمونو سره سم پرځای کیږی .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغوحدودو کښی دننه چه دچال چلند اوعامی هوساینی په باب قوانین ئې ټاکی آزاد دی چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده- دافغانستان دژبو له جملې څخه پښتواودری رسمی ژبې دی .

څلورمه ماده- دافغانستان بیرغ له دریوتوتوجوړ دی چه رنګونه ئې تور ، سوراوشین دی اویو هومره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼې خوانه په ښی اوړې تللی دې .

دهررنګ ساره ئې داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښی یې په سپین رنګ دمحراب اومنبرنشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئې دوه بیرغونه ولاړدی اوله دواړو غاړوئې دغنمو دوه وږي چاپیرې .

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت دکابل ښاردی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښی باچا دملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده- باچاداسلام دسپیڅلی دین داساسونوساتنوال ، دافغانستان دخپلواکی اودسیمې دتمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفی اوحقونه دادی :

۱- دافغانستان داردو لویه مشری.

۲- دجنګ اواوربند اعلان .

۳- دلویې جرګې دائرول اوپرانستل .

۴- دشوری دعادی غونډې پرانستل .

۵- دشوری دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .

۶- دشوری ړنګول اودنوو انتخاباتو دفرمان ویستل نوې انتخابات دشوری د انحلال دتاریخ نه په درې میاشتو کښی دننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه ، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم- ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی میباشد .

مادهٔ چارم- بیرق افغانستان مرکب است ازسه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده .عرض مقدار هررنگ معادل نصف طول آنست .دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشهٔ آن دوبیرق نصب وازدوطرف بهدوخوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم- پایتخت افغانستان شهرکابل است.

فصل دوم

پادشاه

مادهٔ ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

مادهٔ هفتم- پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام، حافظ استقلال وتمامیت ساحه، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

مادهٔ هشتم- پادشاه باید ازتبعهٔ افغانستان، مسلمان وپیرومذهب حنفی باشد.

مادهٔ نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .

۲- اعلان حرب ومتارکه.

۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .

۴- افتتاح اجلاس عادی شوری .

۵- دایرنمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .

۶- منحل ساختن شوری واصدارفرمان انتخابات مجدد . انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام مییابد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو ښکولل اودهغو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹- دقانون د حکمو نوسره سم دبین الدول معاهدو دتړون دپاره اتبا رلیك ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکولل .

۱۱- دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاء منل . دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړوټاکل اوددغی جرگی دغړوله منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوستري محکمی دغړوټاکل.

۱٤- دقانون دحکمونوسره سم د قاضیانواوعالیرتبه مامورینو او منصبدارانوټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونوکښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیود مشرانوټاکل. په بین المللی موسسوکښی دافغانستان ددائمی نمایندگانوټاکل او د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانوباورلیك منل.

۱٦- داضطرار دحالت اعلامول اوختمول .

۱۷- دجزاء کمول اوبښل.

لسمه ماده - سیکه دباچا په نامه وهله کیږي .

یوولسمه ماده - په خطبوکښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده - نښان دقانون دحکمونوسره سم دباچا له خوا ورکول کیږی . دنښان په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه تړلی نه وی.

دیارلسمه ماده - دباچائی دربار لگښت دباچائی لگښتونو دقانون سره سم د دولت په بودجه کښی ټاکل کیږي .

څوارلسمه ماده - په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتو نه راغلی دی له هغونه په هغوحدودوکښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده - باچا نه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی او دحکومت اوستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددواړ وجرگو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلوټولوچاروکښی به خدای جل جلاله حاضر گڼم. داسلام دسپیڅلی دین داساسونوساتنه او داساسی قانون حمایت به کوم. دهیواد د خپلواکی اودسیمی تمامیت ، ددولت قوانین او دخلکو حقونه به ساتم اودلوی خدای له درباره دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونوسره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کاراچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقدمعاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول .

۱۱- تعیین صدراعظم وقبول استعفای او- تعیین وزراء بـه پیشنهاد صدر اعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه وتعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین وتقاعدقضات وتعیین وتقاعدمامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی. تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزدموسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی.

۱٦- اعلام حالت اضطرار وخاتمه دادن به آن.

۱۷- تخفیف وعفومجازات.

ماده دهم - سکه بنام پادشاه ضرب میشود.

ماده یازدهم - درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم - نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیازمادی نمیباشد.

ماده سیزدهم - مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد.

ماده چاردهم - استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیردکه احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم - پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است وباحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترك هردوجرگه شوری حلف آتی را بجامی آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگندیادمیکنم که درکافه اعمال خود خداوندجل جلاله راحاضردانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی رااحترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت و حقوق مردم راحفاظت کنم. وبااستعانت ازبارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

شپاړسمه‌ماده ـ دافغانستان باچائي ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید په کورنۍ کښې له یو نه بل ته پاتې کیږي .

اوولسمه‌ماده ـ که‌چیرې باچادا استعفاء تکل اوکاندې نودولسي جرګې له‌مشر، دمشرانو جرګې له‌مشر، صدراعظم، قاضي القضات او باچائي دربار له‌وزیر نه جوړ مجلس ته‌خبرورکوي بیا په‌اوو ورځو کښې دننه دلويه جرګه دائروي اوخپله استعفاء پخپله یا ددربار دوزیر په‌لاس جرګې ته‌وړاندې کوي . که لویه جرګه تصدیق وکړي چه باچاپه خپله‌خوښه استعفاء کړې‌ده نودغې جرګې د تصدیق له تاریخ نه دباچا استعفاء نافذه ګڼل کیږي .

اتلسمه‌ماده ـ دباچادا استعفاء یامړینې په‌وخت کښې باچائي دهغه مشر ځوي ته‌پاتې کیږي .

که چیرې د باچا په مشرځوي کښې هغه شرطونه پوره نه‌وي چه په دې اساسي قانون کښې ښودل شوي دي نوبیا باچائي دهغه دوهم ځوي اوهمداسې وروسته نوروځامنوته پاتې کیږي .

نولسمه‌ماده ـ که چیرې پاچا مړیا استعفاء وکړي اودپاچائي په شرطونو برابرځوي ونه‌لري نوپاچائي دپاچا په‌وروڼو کښې ترټولومشر وروړته پاتې کیږي .

که‌چیرې دپاچاپه مشرورور کښې د پاچائي شرطونه پوره نه‌وي نوده ته چه‌کوم یوورور دعمر په لحاظ زیات نژدې وي پاچائي هغه‌ته پاتې کیږي اوهمدغسې تراخره دروميږي .

که‌چیرې باچادپاچایي په‌شرطونو برابر یوورورهم ونه لري نوپه‌ځای ناست به‌ئې داعلیحضرت محمدنادرشاه شهید دنارینه اولاده‌له تبره غوره کیږي . په‌داسې حالت کښې د پاچا انتخاب دلويې جرګې، دستري محکمې له‌غړو اود حکومت نه دیوجوړ شوي مجلس له‌خوا کیږي .

که‌باچا مړ وونودامجلس به‌دمړینې دورځې له تاریخه په پنځلسوورځوکښې دننه اوکه استعفائي کړې‌وه نودنافذ کیدودتاریخ نه پس په اووورځوکښې دننه د صدراعظم له‌خوا جوړیږي .

په‌دې مجلس کښې فیصله دحاضروغړو درایوپه اکثریت کیږي اوفیصله دهغه‌چا له منښت نه‌پس چه‌دپاچاپه‌حیث غوره شوي دی نافذه ګڼل کیږي .

دپاچا دمړینې یادا استعفاء دنافذ کیدو له نیټې نه د هغه دجانشین ترغوره کیدو پورې ددربار وزیر دپاچانائب ګڼل کیږي .

شلمه‌ماده ـ کله‌چه پاچاهیواد نه‌دباندې دسفر تکل وکړي نو یو یا څوکسه دخپل وکیل په توګه ټاکي .

دغه کس یا کسان دپاچاپه غیاب کښې دهغه‌واك اختیار په حدودوکښې دننه چه‌پاچاورته ورکړې پاچائي چاري ددې اساسي قانون دحکمونوسره سمې دپاچاپه وکالت پرځای کوي .

ماده شانزدهم ـ پادشاهی افغانستان در خانوادهٔ اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید برحسب احکام این قانون اساسی انتقال مینماید .

ماده‌هفدهم ـ هرگاه پادشاه اراده استعفاء بنماید به‌مجلس مرکب از رئیس اولسی جرگه، رئیس مشرانو جرگه، صدراعظم، قاضی القضات ووزیر دربار پادشاهی اطلاع داده بعد درخلال مدت هفت روز لویه جرگه‌را دائرمیکند واستعفای خودرا شخصاً یا توسط وزیردربار به جرگه‌مذکورابلاغ مینماید. درصورتیکه لویه جرگه تصدیق نماید که استعفاء ازاراده پادشاه نشأت نموده از تاریخ تصدیق آن استعفای پادشاه نافذ شمرده میشود .

ماده‌هژدهم ـ درموقع استعفأیا وفات پادشاه ـ پادشاهی به‌پسر بزرگش انتقال مییابد .

درصورتیکه پسر بزرك پادشاه واجد شرایط پادشاهی که‌دراین قانون اساسی ذکرگردیده نباشد پادشاهی به‌پسردوم او وهمچنان الی آخر انتقال میکند .

ماده‌نزدهم ـ هرگاپادشاه وفات کندیا استعفاء نماید وپسری نداشته باشدکه واجد شرایط پادشاهی باشد، پادشاهی به بزرگترین برادرپادشاه انتقال مینماید. درصورتیکه بزرگترین برادرپادشاه واجدشرایط نباشدپادشاهی به‌برادر یکه ازنظرسن میان برادران بلافاصله بعدازوواقع باشد وهمچنان الی اخرانتقال می یابد .

درصورتیکه پادشاه برادري نداشته باشدکه واجد شرایط پادشاهی باشدجانشین پادشاه ازجمله بازماندگان پسري اعلیحضرت محمدنادرشاه‌شهیدانتخاب میگردد. درین حالت انتخاب پادشاه توسط مجلسی مرکب از لویه‌جرگه، حکومت واعضای ستره‌محکمه صورت‌میگیرد. این مجلس درصورت وفات درخلال مدت پانزده روزازتاریخ وفات‌ودرصورت استعفاءدرخلال مدت هفت روزازتاریخ نفاذ آن ازطرف صدراعظم دائرمیشود. تصمیم این مجلس به اکثریت ارای اعضاي‌حاضراتخاذمیگردد وبعد ازموافقت شخص که‌بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده‌میشود .

ازتاریخ وفات پادشاه یانفاذاستعفای اوتاانتخاب جانشین پادشاه، وزیر دربار نائب پادشاه‌شناخته‌میشود .

ماده‌بیستم ـ هنگامیکه پادشاه اراده سفربخارج مملکت بنماید یك یاچند نفررا بحیث وکیل خودتعیین میکند . شخص یا اشخاص مذکور درغیاب پادشاه بوکالت از او امورپادشاهی رادرحدود صلاحتیی که‌ازطرف پادشاه به اوداده میشود برطبق احکام این قانون اساسی اجرا مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کسان دوکیل په توگه نه شي ټاکل کیدی :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ دولسی جرگی مشر.

۳ـ دمشرانو جرگی مشر.

۴ـ قاضی القضات .

یوویشتمه ماده ـ کله چه باچا مړ شي او دهغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړي نه وي نو ترڅو پورې چه دغه عمرته رسیږي ملکه دباچائی چارو نیابت په غاړه اخلي . که چیرې ملکه نه وي نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوي دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاده تبره یوکس د پاچا دنائب په توگه غوره کوی.

دوه ویشتمه ماده ـ کله چه باچا استعفاء وکړی او دهغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وي پوره کړي نو ترڅو پوری چه دی دغه عمرته رسیږی هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاده تبره یو کس دباچا دنائب په توگه غوره کوی.

درویشتمه ماده ـ دباچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولری چه په اتمه ماده کښی راغلی دی.

دباچا نائب باچائی چاری ددې اساسی قانون د حکمونو سره سمی پرځای کوی.

که دباچا نیابت دملکی په غاړه وی ملکه دهغه صلاحیت نه چه دنهمی مادې په دوهمه فقره کښی یادشوی دی دحکومت په مشوره استفاده کوی.

دباچا نائب چه څو پوری دا عهده په غاړه لری په بل شغل باندې بوختیدلی نه شی.

هغه څوک چه ددی اساسی قانون دیوویشتمی او دوه ویشتمی مادی دحکمونو له مخه دباچا دنائب په توگه ټاکل کیږي هیڅکله دافغانستان دباچا په توگه انتخابیدلی نه شی.

دباچائی دنیابت په دوره کښی ددې اساسی قانون دباچا دفصل هغه مادې چه پرځای ناست پوری تعلق لری تعدیل کیدلی نه شی.

څلیرویشتمه ماده ـ دباچا ځوی ، لور ، ورور ، خور او ددوی ښځی او میړونه او ځامن او لوڼی او دباچا تره او دتره ځامن باچائی کورنی ده. ددولت په رسمی تشریفاتو کښی باچائی کورنی په باچا او ملکه پسې جوخت ځای نیسی.

دباچائی کورنی لگښت دباچائی لگښتونو په بودجه کښی ټاکل کیږی.

لقبونه یوازې دباچائی کورنی دپاره دی او دقانون دحکمونو سره سم ټاکل کیږی.

دباچائی کورنی غړی په سیاسی گوندونو کښی گډون نه کوی او دغه وظیفې په غاړه نه اخلی :

۱ـ صدارت عظمی او وزارت.

۲ـ دشوری غړیتوب .

۳ـ دستری محکمی غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ رئیس اولسی جرگه.

۳ـ رئیس مشرانو جرگه.

۴ـ قاضی القضات .

ماده بیست ویکم ـ هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تاموقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را بعهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه درماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم ـ هرگاه پادشاه استعفاء نماید وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تاموقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه درماده نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم ـ نائب ووکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم بمشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند درمدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم وبیست ودوم این قانون اساسی بصفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

دردوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم ـ پسر ودختر وبرادر وخواهر پادشاه وازواج وزوجات وابناء وبنات شان وعم وابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

درتشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص بخانواده پادشاهی میباشد ومطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی دراحزاب سیاسی شمولیت نمیورزند ووظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱ـ صدارت عظمی ووزارت.

۲ـ عضویت شوری.

۳ـ عضویت ستره محکمه.

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت دباچاهی کورنی دغړی په صفت ترڅوچه ژوندی وی ساتی .

دریم فصل

د خلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده ـ دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه دقانون په وړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری .

شپږویشتمه ماده ـ آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی .

داحق بی دنورو له آزادی اوعمومی ښیګڼو نه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری .

دانسان آزادی او کرامت دبلوسی نه په امن دی او بیلتون نه قبلوی .

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هله چه دیرداسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذ شوی وی .

هیچا ته سزا نه شی ورکوله کیدی مګر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمې نه پس حکم صادر کړی وی .

هیچا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون دحکمه سره سم چه دغه تهمتی کار له کولو نه رومبی نافذ شوی وی .

هیڅوك بی دقانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی

هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر دواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمو نوسره سم .

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی ـ څوپوری چه تورن دمحکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی .

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن تعقیب ـ نیول ـ توقیف اوسزا ورکول بل هیچا ته نه ورځیږی .

دانسان کړول جواز نه لری . هیڅوك نشی کولی چه حتی له چا نه دحقایقو دڅرګندولو په غرض هم هغه وکړوی او یایی دکړولو امر ورکړی که څه هم دغه سړی دتعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری دسزا حکم ختلی وی .

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا ټاکل جواز نلری .

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نه په اکراه واخستی شی اعتبار نه لری .

په جرم باندی اقرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه په ده پوری تړل شوی دیوی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی .

هرڅوك حق لری چه دهغه تور دلری کولو په غرض چه دقانون له مخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل ونیسی .

دیوچا پوروړی کیدل دپوروړی دآزادی دسلبیدو یا کمیدو سبب کیدی نه شی .

دپور ویستلو لاری چاری دقانون له خوا ښودل کیږی .

هر افغان حق لری چه دخپل دولت دسیمی هرځای ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی . همدارنګه هر افغان حق لری دقانون دحکمو نوسره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانواده پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند .

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض وامتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند .

ماده بیست و ششم آزادی حق طبیعی انسان است . این حق جز آزادی دیگران ومنافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی ندارد .

آزادی وکرامت انسان از تعرض مصون است وانفکاك نمی پذیرد . دولت به احترام وحمایت آزادی وکرامت انسان مکلف میباشد .

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد .

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت که بعد از محاکمه علنی وحضوری صادر گردیده باشد .

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد .

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتار نمود مگر بر طبق احکام قانون .

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت ومطابق به احکام قانون .

برائت ذمة حالت اصلی است . متهم تاوقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود .

جرم یك امر شخصی است . تعقیب ، گرفتاری یا توقیف متهم وتطبیق جزاء براو به شخص دیگری سرایت نمیکند .

تعذیب انسان جواز ندارد . هیچکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر ، اگرچه آن شخص تحت تعقیب ، گرفتاری یا توقیف ویا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد .

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد .

اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد .

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه باصلاحیت مینماید .

هرشخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً باو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند .

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتواند . طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد .

هر افغان حق دارد در هر نقطه از ساحه دولت خود سفر نماید ومسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است . همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان نه دباندې سفروکړي او بيرته افغانستان ته راشي.
هيڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکوموللی نه شي.

اووه ويشتمه ماده ـ هيڅ افغان دېوجرم په تور بهرنۍ دولت ته سپارل کيدې نه شي.

اته ويشتمه ماده ـ دهرچا تاتوبی دبلوسی نه په امن دی ـ هيڅوك حتی دولت هم داوسيدونکی داجازې يادېوې واکمنې محکمې له حکمه پرته او بې ذهغو حالاتو او لاروچارو نه چه په قانون کښې څرگندې شوې دل شوې دې دچا تاتوبی ته ننوتلی او هغه لټولی نه شي.
دڅرگند جرم په وخت کښې مسئول مامور ديو چا تاتوبی ته بې دهغه يادمحکمې له مخکنۍ اجازې څخه پخپل مسئوليت ننوتی شي او هغه لټولی شي خودغه مامور په دی مکلف دې چه دورننوتلو يالټولو نه پس دقانون دخوا په ټاکلې موده کښې دننه دمحکمې فيصله لاس ته راوړي.

نه ويشتمه ماده ـ ملکيت دبلوسی نه په امن دې.

دهيچا ملکيت دقانون دحکم او ديوې واکمنې محکمې دفيصلې نه پرته مصارده کيدې نه شي.
ديوچا دملکيت استملاك يوازې دعمومی ښيگڼو دپاره دعادلانه پيشکی په بدل کښې دقانون دحکمونو سره سم جواز لری.
هيڅوك بې له قانون نه دملکيت له اخيستو او تصرف څخه منع کيداې نښی. دملکيت داستعمال لاره دعامو ښيگڼو دتاءمين لپاره دقانون له پلوه تنظيم او ښودل کيږي.
دځانی شتمنی پلټنه او دهغی اعلان يوازې دقانون په حکم کيداې شي.
د باندينی د ولتونه او اتباع په افغانستان کښې دعقاری مالونو دملکيت حق نلري. دبهرنوملکونو په سياسی نمايندگيو باندې دبالمثل چال چلند په اساس او په هغو بين المللی موءسسو باندې چه افغانستان پکښې غړيتوب لري دحکومت په خوښه عقاری مالونه پلورل کيداې شي.

ديرشمه ماده ـ د هرچا دمخابری ازادی او پټوالی که په ليك وي کـه په ټيلگراف که په ټيليفون او که په بله وسيله وې دبلوسی نه په امن دې.
د ولت د چا د مخابرې دلټون حق نلرې مگرديوې واکمنې محکمې د فيصلې او دقانون دحکمونو سره سم.
په سملاسی حالاتو کښې چه قانون ښودلی دې مسئول مامور بې له دی چه ړومبی دمحکمې نه اجازه واخلی په خپل مسئوليت کولی شي چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دې چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښې چه قانون ښودلې ده د محکمې فيصله حاصله کاندې.

يوديرشمه ماده ـ دفکراو بيان ازادې دبلوسی نه په امن ده.

هر افغان حق لري چه دقانون دحکمونو سره سم په وينا ليکنه، تصوير او يا داسی نورو وسيلو خپل فکر څرگند کړی.
هر افغان حق لری چه مطالب دقانون د حکمونه سره سم بې

بخارج افغانستان سفر نمايد و به آن عودت کند.
هيچ افغان به تبعيد درداخل افغانستان وخارج از افغانستان محکوم نميشود.

ماده بيست وهفتم ـ هيچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجی سپرده نميشود.

ماده بيست وهشتم ـ مسکن شخص از تعرض مصون است. هيچکس به شمول دولت نميتواند بدون اجازه ساکن ياحکم محکمه باصلاحيت و بغير از حالات وطرزيکه درقانون تصريح شده به مسکن کسی داخل شود يا انرا تفتيش نمايد.
درموارد جرم مشهود مامور مسئول ميتواند به مسکن شخص بدون اجازه او ويا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئوليت خود داخل شود يا انرا تفتيش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول يا اجرای تفتيش درخلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده بيست ونهم ـ ملکيت از تعرض مصون است.

ملکيت هيچ شخص بدون حکم قانون وفيصلهٔ محکمه با صلاحيت مصادره نميشود.
استملاك ملکيت شخص تنها به مقصد تاءمين منافع عامه، در بدل تعويض قبلی وعادلانه بموجب احکام قانون مجاز ميباشد.
هيچکس از کسب ملکيت و تصرف دران منع نميشود مگر درحدود قانون. طرز استعمال ملکيت بمنظور تاءمين منافع عامه توسط قانون تنظيم ورهنمونی ميشود.
تفتيش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت ميگرد.
دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکيت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمايندگی هاي سياسی دول خارجی براساس رويه باالمثل و به موسسات بين المالی ايکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز ميباشد.

ماده سيم ـ ازادی ومحرميت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد وچه بوسيلهٔ تلفون و تلگراف ويا وسائل ديگر از تعرض مصون است.
دولت حق تفتيش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فيصله محکمهٔ باصلاحيت و مطابق به احکام قانون.
درحالات عاجل ـ که درقانون تعريف ميگردد مامور مسئول ميتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئوليت خود به تفتيش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجراي تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده سی ويکم ـ آزادي فکرو بيان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسيله گفتار، نوشته، تصوير يا امثال آن مطابق باحکام قانون اظهار کند.
هر افغان حق دارد مطابق با حکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چه لومړي ئې دولتي مقامونو ته وښيئ چاپ او نشر کاندي.

دعمومي چاپخانو د تاسيس او د مطبوعاتو د خپرولو اجازه او امتياز د قانون د حکمونو سره سم يوازې د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کيږي.

د راډيو او تيليويژن ، د عامو خپرونکو کارخيو تاسيس او چلول يوازې په دولت پورې اړه لري.

دوه دیرشمه مادهــ دافغانستان اتباع حق لري چه د روا او سوله ناکو مقصدونو د پوره کولو د پاره د قانون د حکمونو سره سم د دولت مخکني اجازې نه پرته بې وسلې تولنه وکاندي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د مادي يا معنوي مقصدونو د پوره کولو د پاره د قانون د حکمونو سره سم ټولنې جوړې کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د قانون په حکمونو برابر سياسي گوندونه جوړ کړي خو په دې شرط چه :

۱/ د گوند هدف ـ فعاليت او هغه مفکورې چه د گوندونو تشکيلات پرې بناء شوي وي د دې اساسي قانون له ارزښتونو سره تناقض و نه لري.

۲ / د گوند تشکيلات او مالي درکونه په ډاګه وي.

هغه گوند چه د قانون په حکم برابر جوړ شوي وي د قانوني موجبا تو او ستري محکمې له حکمه پرته رنگيدی نه شي.

دري ديرشمه مادهــ هرڅاته چه اداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخيستلو حق لري او کولي شي چه د تاوان اخيستو د پاره په محکمه کښې دعوې را ولاړه کړي.

دولت د هغو حالاتو نه پرته چه قانون ئې څرگندوي بې د واکمني محکمې له حکمه د خپلو حقونو د تحصيل اقدام نشي کولی.

څلور ديرشمه مادهــ تعليم د افغانستان د ټولو وگړو حق دی او د افغانستان د دولت او اتباعو له خوا وړيا برابريږي.

په دې برخه کښې د دولت هدف يوې داسې مرحلې ته رسيدل دي چه دافغانستان د ټولو وگړو د پاره پکښې د قانون د حکمونو سره سم د روزنې او ښوونې مناسبې آسانتيا وې را غونډې شي .

دولت مکلف دی چه په ټول افغانستان کې د پوهنې د متوازن تعميم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبيق کړي .

د ښوونې او روزنې لارښودنه او څارنه د دولت وظيفه ده .

لومړنې ښودنې د ټولو ماشومانو د پاره په هغو ځايونو کښې چه وسيلې ئې د دولت له خوا برابرې شوې وي حتمي دي .

د لوړ او عمومي تعليم د موءسسو جوړول او چلول يوازې د دولت حق او وظيفه ده . د دې نه وراخوا دافغانستان اتباع حق لري چه اختصاصي يا د ليک لوست د ښوونې د پاره ښوونځي جوړ کړي . د داسې ښوونځيو د جوړونې شرطونه ، تعليمي نصاب او پکښې د زده کړې شرايط د قانون له پلوه ښودل کيږي .

حکومت کولی شي چه د قانون د حکمونو سره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځيو د جوړولو اجازه

بدون ارائه قبلي آن به مقامات دولتي بپردازد

اجازه و امتياز تأسيس مطابع عمومي و نشر مطبوعات تنها باتباع و دولت افغانستان مطابق باحکام قانون داده ميشود. تاسيس و تدوير دستگاه عامه فرستندهٔ راديو و تلويزيون مختص بدولت است .

ماده سي و دومــ اتباع افغانستان حق دارند براي تأمين مقاصد جايز وصلح اميز بدون حمل سلاح مطابق به احکام قانون بدون اجازه قبلي دولت اجتماع نمايند .

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمين مقاصد مادي يا معنوي مطابق به احکام قانون جمعيت ها تاسيس نمايند .

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سياسي تشکيل دهند مشروط بر اينکه :

۱/ هدف و فعاليت حزب و مفکوره هائيکه تشکيلات احزاب روي آن بناء شده مناقض ارزش هاي مندرج اين قانون اساسي نباشد.

۲/ تشکيلات و منابع مالي حزب علني باشد.

حزبيکه مطابق به احکام قانون تشکيل مي يابد بدون موجبات قانوني وحکم ستره محکمه منحل نميشود

ماده سي و سومــ هر شخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره ميباشد و ميتواند براي حصول آن در محکمه دعوي اقامه کند.

دولت نميتواند بجز در حالاتيکه قانون تصريح ميکند بدون حکم محکمه با صلاحيت به تحصيل حقوق خود اقدام کند .

ماده سي و چهارمــ تعليم حق تمام افراد افغانستان است و بصورت مجاني از طرف دولت و اتباع افغانستان فراهم ميشود .

هدف دولت در اين ساحه رسيدن به مرحله ايست که در آن تسهيلات مناسب تعليم و تربيه براي همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است براي تعميم متوازن معارف در تمام افغانستان پروگرام موثري وضع و تطبيق نمايد .

رهنموني و نظارت تعليم و تربيه وظيفهٔ دولت است .

تعليمات ابتدائي براي تمام اطفال در نقاطي که وسائل آن از طرف دولت تهيه شده حتمي ميباشد .

تأسيس و اداره موءسسات تعليم عالي و عمومي تنها حق و وظيفهٔ دولت است. د رخارج اين ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصي وسواد آموزي تأسيس نمايند.

شروط تأسيس ، نصاب تعليم و شرايط تحصيل درچنين مکاتب توسط قانون تنظيم ميگردد .

حکومت ميتواند مطابق به احکام قانون باشخاص

ورکړي . دداسي ښوونځيونه يوائې خا رجي کسان فايده اخستی شي .

پنځه ديرشمه ماده ــ دولت موظف دی چه دملي ژبي پښتودانکشاف اوتقويې دپاره موثرپروگرام جوړاوتطبيق کړي .

شپږديرشمه ماده ــ دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغيودمخنيوي اوعلاج وسيلې برابرې کړي . پەدې برخه کښې ددولت هدف يوداسي پړاوته رسيدل دی چه دروغتيا مناسبې اسانې پکښې دافغانستان دټولوگروپاره برابرې شي .

اووه ديرشمه ماده ــ کاردافغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئې لري .

دکارد تنظيم دپاره چه کوم قوانين جوړيږي دهغولوی هدف يوې داسي مرحلې ته رسيدل دی چه دکاريکرو دبيلوبيلوډلوحقونه اوښيگړې پکښې خوندي شي . دکار مناسب حالات راپيد اشي اودکاريکراوکارفرمايانوترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللي ډول تينګ شي .

د افغانستان اتباع داهليت له مخې اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کيږي .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونوکښې دننه چه قانون ئې ټاکلي دی آزاد دی .

بيگا رکەد دولت دپاره هم وی ناروادی . دبيگاربنديزدهغو قوانينودعملي کولوپه لاره کښې چه دعمومي ښيگړوپه نيت د يوځائې کاردسمښت دپاره جوړيږي کوم خنډ نه راپيداکوي .

اته ديرشمه ماده ــ هرافغان مکلف دی چه دولت ته ماليه اومحصول ورکړي . هيڅ قسم ماليه اومحصول بې دقانون له حکمه نه شي ټرل کيدی . دماليې اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې يې داجتماعي عدالت سره سم دقانون لەخوا ښودل کيږي . دا حکم په خا رجي ا شخاصو باندې هم چليږي .

نه ديرشمه ماده ــ دهيواد څخه دفاع دافغانستان د ټولواتباعوسپيڅلې وظيفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکري خدمت په کولومکلف دی .

څلويښتمه ماده ــ د اساسي قانون په حکمونوسم چليدل ، دباچاسره وفاداري اودهغه درناوي کول ، قوانينوته غاړه ايښودل ، دعمومي نظم اوامن خيال لرل ، دهيواددښيگڼوساتل اوپەملي ژوندکښې گډون کول دافغانستان دټولوخلکووظيفه ده .

خلورم فصل

شوری

يوڅلويښتمه ماده ــ شوری دافغانستان دخلکو د ارادې څرگند وي اوټول ملت نمايندگي کوي .

خارجي اجازه تأسيس مکاتب خصوصي بدهد . ازاين مکاتب تنها اشخاص خارجي ميتوانند استفاده کنند .

مادهسي وپنجم ــ دولت موظف است پروگرام موثري براي انکشاف وتقويه زبان ملي پښتووضع وتطبيق کند .

مادهسي وششم ــ دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقايه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن براي همه افغانها تهيه کند . هدف دولت درين ساحه رسيدن به مرحله ايست که درآن تسهيلات صحي مناسب براي تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

مادهسي وهفتم ــ کارحق وفريضهٔ هرافغانيست که قدرت اجراي آنرا داشته باشد .

هدف عمده قوانيني که براي تنظيم کاروضع ميگردد رسيدن بمرحله ايست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمايت شود . شرايط مساعد کارفراهم گردد ، روابط بين کارگران وکارفرمايان بصورت عادلانه ومترقي تنظيم يابد .

اتباع افغانستان به اساس اهليت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذيرفته ميشوند .

انتخاب شغل وحرفه دردا خل شرايطيکه قانون تعيين مينمايد آزاد ميباشد .

تحميل کاراجباري اگرچه براي دولت باشد جواز ندارد تحريم کاراجباري مانع تطبيق قوانيني نميشود که بمنظور تنظيم فعاليت دسته جمعي براي تأمين منافع عامه وضع ميگردد .

مادهسي وهشتم ــ هرافغان مکلف است به دولت ماليه ومحصول تاديه کند هيچ نوع محصول وماليه بدون حکم قانون وضع نميشود . اندازه ماليه ومحصول وطرز تاديهٔ آن بارعايت عدالت اجتماعي توسط قانون تعيين ميگردد . اين حکم درمورد اشخاص خارجي نيز تطبيق ميشود .

مادهسي ونهم ــ دفاع ازوطن وظيفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجراي خدمت عسکري مطابق به احکام قانون مکلف ميباشند .

ماده چهلم ــ پيروي ازاحکام قانون اساسي ، وفاداري واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانين ، رعايت نظم وامن عامه ، صيانت منافع وطن واشتراك درحيات ملي وظيفه تمام مردم افغانستان ميباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل ويکم ــ شوري افغانستان مظهراراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمايندگي مي کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلک د شوری له لاره دی مملکت په سیاسی ژوند کښې برخه اخلي .

دشوری هرغړی که څه هم له یوې ټاکلې سیمې څخه غوره شوی د رایې دخرګندولو په وخت کی د افغانستان عامې ښیګڼې په نظر کښې نیسی .

دوه څلویښتمه ماده ـ شوری دوی ټولنې لري : اولسی جرګه او مشرانو جرګه .

دری څلویښتمه ماده ـ د ولسی جرګې غړي د آزادو ـ عامو ، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذریعه د قانون د حکمونو سره سم د افغانستان د خلکو له خوا غوره کیږي .

ددې مقصد دپاره افغانستان په انتخابي وندونو ویشل کیږي دوندونو شمار او سیمه د قانون له مخه ټاکل کیږی .

دهروند نه یو وکیل غوره کیږی .

د وکالت دپاره هر ملاتړ لی چه په خپل وند کښې دقانون دحکمونو سره سم ترټولو زیاتې رائی وګټی وکیل بلل کیږي .

څلور څلویښتمه ماده ـ د اولسی جرګې غړی د څلور وکالونو دپاره چه یوه تقنینی دوره ده غوره کیږی .

که چیری شوری ددی اساسی قانون دحکمونو سره سمه رنګه شی نو ـ نوي اولسی جرګه دیوی تقنینی دوري دپاره غوره کیږي ـ خو دپای ته رسیدلو نیټه بهٔ ئی په داسی ډول تیاریږی چه وروسته اولسی جرګه جوخته په هغه نیټه پرانستله شی چه په نهه پنځوسمه ماده کښې ټاکل شوې ده .

پنځه څلویښتمه ماده ـ دمشرانو جرګې غړی په دې طریقه ټاکلی کیږی او غوره کیږي : ـ

۱ ـ دریمه برخه غړی دپوهو او ازمیښتو الو کسانو له منځه دباچا له خوا دپنځو کلونو دپاره ټاکل کیږي .

۲ ـ پاتې دوه برخې غړی په دې شان غوره کیږي : ـ

الف ـ دهرولایت جرګه دخپلو غړو له منځه یوتن ددری کلونو دپاره دمشرانو جرګې په غړیتوب غوره کوی .

ب ـ دهر ولایت استوګنی دآزادو ـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاریو کس دڅلورو کلونو دپاره دمشرانو جرګې په غړیتوب غوره کوی .

شپږ څلویښتمه ماده ـ د انتخاب کوونکو شرطونه د انتخاباتو په قانون کښې ښودل کیږی .

هغه کسان چه دشوری په غړیتوب ټاکل کیږی یا غوره کیږی په کاردې چه دانتخاب کوونکو په شرطونو سربیره دغه صفتونه هم ولري : ـ

۱ ـ دشوری په غړیتوب باندې دټاکل کیدو و یا غوره کیدو نه رومبې یې لږتر لږه لس کاله پخوا دافغانستان ددولت تابعیت حاصل کړی وی .

۲ ـ ددې اساسی قانون دنافذ کیدو نه وروسته دمحکمې له خوا دسیاسی حقونو څخه په محرومۍ محکوم شوی نه وی .

۳ ـ په لیك لوست به پوهیږی .

مردم افغانستان به توسط شوری در حیات سیاسی مملکت سهم میگیرند . هر عضو شوری در حالیکه از یک حوزه معین انتخاب شده در موقع اظهار رای مصالح عمومی افغانستان را مدار قضاوت خود قرارمیدهد .

ماده چهل و دوم شوری دارای دو مجلس میباشد : اولسی جرگه و مشرانو جرگه .

ماده چهل و سوم اعضای ولسی جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ سری و مستقیم مطابق با حکام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب میشود . افغانستان باین منظور به حوزه های انتخابی تقسیم میگردد . تعداد وساحه حوزه ها توسط قانون تعیین میشود . ازهرحوزه یك نفر وکیل انتخاب میگردد . داوطلبی که درحوزه خود مطابق باحکام قانون رای بیشتر حاصل میکند وکیل شناخته میشود .

ماده چهل و چهارم اعضای ولسی جرگه برای مدت چهار سال که یك دوره تقنینیه است انتخاب میشوند هرگاه شوری مطابق به احکام این قانون اساسی منحل شود ولسی جرگه جدید برای یك دوره تقنینیه انتخاب میگردد . ولی تاریخ ختم آن طوری تنظیم میشود که جرگه ما بعد بتاریخیکه در ماده پنجاه ونهم تثبیت گردیده افتتاح شود .

ماده چهل و پنجم اعضای مشرانو جرگه به ترتیب ذیل تعیین و انتخاب میشود :

۱ ـ یك ثلث اعضاء از جمله افراد خبیر و با تجربه برای مدت پنج سال از طرف پادشاه تعیین میشود .

۲ ـ دو ثلث دیگر اعضاء بر حسب آتی انتخاب میشوند :

الف ـ هرجرگه ولایت یکنفر از جمله اعضای خود را برای مدت سه سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند .

ب ـ ساکنین هرولایت یکنفر را ازطریق انتخابات ـ آزاد عمومی ـ سری و مستقیم برای مدت چار سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند .

ماده چهل و ششم شرایط انتخاب کنندگان در قانون انتخابات تعیین میگردد . اشخاصیکه بعضویت شوری تعیین یا انتخاب میشوند باید علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کنندگان واجد اوصاف ذیل باشند :

۱ ـ اقلاً ده سال قبل از تاریخ تعیین یا انتخاب تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشند .

۲ ـ بعد از نفاذ این قانون اساسی از طرف محکمه بحرمان از حقوق سیاسی محکوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن و نوشتن بدانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ــ دولسی جرگی غړوبه دانتخاب پــه‌وخت کښې دخپل عمرپینځویشتم او دمشرانو جرگی غړوبه د تـاکــل کیدو په وخت کښې دخپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اووه‌څلویښتمه‌مادهــ دحکومت مشر اوغــړی ــقــاضیان ــدارد و منصبداران اوافراد . مامورین اونوراداری کارکوونکی دخپلووظیفو دچلولو په‌وخت کښې دشوری په غړیتوب تاکــل کیــدي یاغوره کیدی نه‌شی .

اته‌څلویښتمه‌مادهــ هیڅوک په‌یووخت کښې ددواړ وجرگوغــړی کیدی نشی .

نه څلویښتمه ماده ــ ددې‌اساسی قانون دحکمونو له‌رعایت‌سره‌انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږی .

داولسی جرگی دتقنینی دورې په وروستو دووکلو نوکښې دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یوی جــرگــی دکارپه فهرست کښې نه شی داخلیدی.

پنځوسمه‌ماده ــ دهری‌جرگی دغړیتوب‌وثیقی په‌هم هغه جــرگــه کښې دکره کتنی لاندی نیولی کیږی .

دوثیقو دکره کتنی لاری چاری د هری جرگــی دداخــلی وظیفو په‌اصولــو کښې ښودل کیږی .

یوپنځوسمه‌ماده دشورې هیڅ یو غړي دهغې نظرئی له‌کبله چــه دخپلی وظیفې دپرځای کولو په‌وخت کښې ئی د ننه په شوری کښې یادباندی‌ښکاره‌کوی دعدلی تعقیب لاندې نه راځی

که‌چیرې‌دشوری‌په‌یوغړي‌باندې‌دیوجرم‌تورپورې‌شی نومسئول مامور ددغی پیښې خبرهغی جــرگی ته ورکوې چــه دی پکښې غړیتوب لری‌او‌پس له‌هغه‌چه‌د جرگی‌دوه‌برخې غړی اجازه‌ورکاندی‌تورن‌دعدلی تعقیب لاندی راځی .

جرگه‌کولی شی‌چه‌خپله‌اجازه‌ددوو برخوغړو په اکثریت بیرتــه واخلــی .

دښــرگند‌جرم‌په‌باب‌مسئول‌مامورکولی‌شی‌چه‌تورن‌بې‌دهغه‌جرگی داجازې‌نه‌چه‌دی‌ئی‌غړی‌دی‌دتعقیب‌لاندی‌راولی‌او‌وئی‌نیسی که چری عدلی تعقیب‌دقانون‌له مخې دتوقیف‌غوښتنه کوله.

نومسئول مامور مکلف دي چه سملاسی هغی جرگی ته خبر ورکړي‌چه دی ئی غړی دي اوکــه نوموړی جرگه اجا ز ه وکړي‌نوتورن توقیف کیدلی شی.

کــه چرې تور پــه داسی وخت‌کښې پیښ شی چه جــرگه خوره شوی وي نو دتوقیف‌اجازه‌دجرگی له‌اداري هیئت نه غوښتل‌کیږی او دهیئت فیصله دجــرگی لومړی راتلونــکی غونډی‌ته دپریکړی دپاره وړاندې‌کیږی.

دوه‌پنځوسمه‌مادهــ دشورې غړي په بله چاره بوختیدلاي نه شی.

کرهنه او نورې‌آزادي‌چارې ددې‌حکم لاندې‌نه راځی .

درې‌پنځوسمه‌مادهــدشورې دغړو دپاره دقانــون دحــکم سره سم مناسب معاش تاکل‌کیږي.

٤ ـ اعضای ولسی جرگه‌باید‌سن بیست‌وپنج‌رادرموقع انتخاب واعضای مشرانو جرگه سن سی را درموقع‌تعیین یاانتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده‌چهل‌وهفتم رئیس واعضای حکومت، قضــات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگرکارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین‌یا انتخــاب شوند .

ماده‌چهل‌وهشتم هیکس نمیتــوانــددریک‌وقــت عضوهرد وجرگــه بــاشد.

ماده‌چهل‌ونهم بارعایت‌احکام این‌قانون اساسی‌انتخابات‌مطــابــق بــه‌احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات‌دردوسال اخیردوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست کارهیچ یک ازدوجرگه‌داخل شده نمیتوانند .

ماده‌پنجاهم وثایق‌عضویت‌درهرجرگه‌توسط‌خودجرگه‌تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق د راصول وظایف داخلی هرجرگه‌تعیین میشود .

ماده‌پنجاه‌ویکم هیچ عضوشوری به‌علت‌رای‌یانظریه ایکه هنــگام اجرای وظیفه درداخل‌شوری یاخارج ازآن ابرا زمیدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه‌یک‌عضو شوری‌به‌جرمی متهــم شود ــ مامــور مسئول ازموضوع به‌جرگه‌ایکه متهم عضــوآنست اطــلاع میدهد وبعدازآنکه جرگه مذکورباکثریت دوثلث اعضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عد لی قرار میگیرد، جرگه میتواند‌اجازه‌خودرابه‌اکثریت دوثلث اعضاءمستردنماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم را بدون‌اجازه جرگه‌ایکه‌اوعضوآن‌میباشد تحت‌تعقیب عد لی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه‌تعقیب‌عدلی قانوناً توقیف را ایجاب کندمامور مسئول مکلف است موضوع رابلا فاصله باطلاع جرگه مربوطه‌برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بد هــد متهم‌توقیف‌شده‌میتواند. درصورتیکه اتهام د رهنگام‌تعطیل جرگه صورت بگیرد‌اجازه توقیف ا زهیئت ا د اری جرگه حاصل میگردد. فیصلهٔ هیئت به‌نخستین جلسهٔ آینده جــرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده‌پنجاه‌ودوم اعضای‌شوری نمیتوانند‌بشغل‌دیگری‌اشتغال ورزند.

این‌حکم شامل زراعت ودیگر مشاغل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه‌وسوم برای اعضای‌شوری معاش‌مناسب مطابق باحکام قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورپنځوسمه مادهــ دشورى هريوغړى حق لرى چه پخپله جرگه کښې

دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانې وې خپله نظريه

دداخلى "وظايفو په اصولو برابره څرگنده کړي .

پنځه پنځوسمه مادهــ دواړه جرگې په يووخت کښې بيلى بيلى غونډې کوي.

مشرانو جرگه کولى شى چه ددولتى بودجې د پيشنهاد

د کتنې دپاره داولسى جرگى درخصتى په موده کښې خپله

فوق العاده غونډه وکاندى.

کله چه تقنينى دوره يا کلنى غونډه دباچا له پلوه پرانستله

کيږى دواړه جرگې شريکه غونډه کوى.

شپږ پنځوسمه مادهــ حکومت کولى شى چه دهرې يوې جرگې په

غونډه کښې شريك شى .

هره جرگه کولى شى چه خپلې غونډې ته صدراعظم يا دحکومت

غړى راوغواړي.

اوه پنځوسمه مادهــ ددواړو جرگو مباحثه به ښکاره وي مگرهله نه! چه

دحکومت مشر ، دجرگې مشريا لزترلزه دجرگې لس تنه غړي

داغوښتنه وکړى چه جرگه دې پټه وشى او جرگه داغوښتنه ومنى ـ

جرگه کولى شى چه ددوه برخو غړوپه اکثريت

هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وى بيرته ښکاره کاندې.

دهرې جرگى د مباحثى جريان به ثبتيږى.

هيڅوك په سرزورى د شورى ديره ځاى ته ننوتلاى نه شى

اوكه څوك ددې حكم مخالفت وكړي دقانون د حكمونو

له مخه سزاوركوله شى.

اته پنځوسمه مادهــ بى له هغو حالاتو چه حكم ئى په دې اساسى

قانون کښې څرگند ذکر دې دهرى جرگى فيصله دحاضرو غړو

درايو په اکثريت کيږي.

نهه پنځوسمه مادهــ هره جرگه په هر کال کښې يوه عادي غونډه کوي

چه دميزان په دوه ويشتمه نيټه شروع كيږي. د کلنيو غونډو

شمار دقانون له پلوه زياتيد لى شى او په دې صورت کښې

دغونډې د شروع نيټه او دغونډې موده دقانون له خوا

ښودله کيږي.

دهرې جرگې دكارموده په كال كښې اووه مياشتى ده.

دكاردغوښتنى په صورت کښې هره جرگه كولى شى چه

داموده نوره هم اوږده كړى.

درخصتى په وخت کښې دباچا په امر ، دحکومت ياد دواړو

جرگو څخه ديوى دمشر يا ديوې جرگې د پنځمې برخې غړو

په غوښتنه دشورى فوق العاده غونډه دائريدلى شى.

فوق العاده غونډه دهغه باچائي فرمان په ذريعه ختميږي چه

ددواړو جرگو دمشرانو سره له سلانه وروسته را ووځى.

شپيتمه مادهــ دمشرانو جرگې مشر ددغه جرگې دغړو له منځه د باچا

له خوا ټاکل كيږي.

اولسى جرگه دخپلو غړو له منځه يو کس دمشر په توگه

ماده پنجاوچهارم هرعضوشورى حق دارد درجرگهٔ مربوطه خود

درموضوع موردمباحثه نظريهٔ خودرا مطابق به اصول وظايف

داخلى اظهار کند .

ماده پنجاه و پنجمــ هردوجرگه در وقت واحد بصورت جداگانه

اجلاس ميکنند.

مشرانو جرگه ميتواند براى مطالعه طرح بودجهٔ دولت در

مدت تعطيل اولسى جرگه جلسه فوق العاده خود رادايرکند.

درموقعيکه دوره تقنينيه يا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح

ميگردد جلسه مشترك هر دوجرگه دائر ميشود.

ماده پنجاه و ششمــ حکومت ميتواند درجلسات هريك از دو جرگه

اشتراك ورزد.

هرجرگه ميتواند حضور رئيس يا اعضاى حکومت را در

جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه و هفتمــ مباحثه جلسات هردوجرگه علنى ميباشد. مگراينکه

رئيس حکومت ــ رئيس جرگه يا اقلاً ده نفراز اعضأ سرى

بودن انرادرخواست نمايد وجرگه اين درخواست را بپذيرد

جرگه ميتواند باکثريت دوثلث اعضأ مباحثه ايراکه بطور

سرى صورت گرفته دوباره علنى بسازد.

جريان مباحثه هردوجرگه ثبت ميگردد.

هيچکس نميتواند عنفاً به مقر شورى داخل شود. متخلفين

مطابق به احکام قانون مجازات ميشود.

ماده پنجاه و هشتمــ جز در مواردیکه حکم آن صريحاً در اين قانون

اساسى ذکرگرديده تصميم هرجرگه باکثريت آراءى

اعضاى حاضر اتخاذ ميگردد.

ماده پنجاه و نهمــ هرجرگه در هرسال يك اجلاس عادى دائر ميکنند

که بتاريخ بيست ودوم ميزان آغاز ميگردد تعداد اجلاس

سالانه توسط قانون تزئيد شده ميتواند. درينصورت تاريخ

آغاز اجلاس ومدت آن توسط قانون تنظيم ميگردد .

مدت کار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت

ايجاب کار هرجرگه ميتواند اين مدت را تمديد نمايد.

درهنگام تعطيل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت يا رئيس

يکى ازدوجرگه يا يك خمس ازاعضاى آن اجلاس فوق العاده

شورى دائر ميشود.

جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهى که بعد از

مشوره باروساى د و جرگه صدوريمى يابد ختم ميگردد .

ماده شصتمــ رئيس مشرانو جرگه از بين اعضاى آن ازطرف پادشاه

تعيين ميشود.

ولسى جرگه ازبين اعضاى خوديکنفررا بحيث رئيس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی ـ هره جرگه دخپلوغړولـه منځه دمشرلومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشی او یودومنشی نائب غوره کوی.

دغه پورتنی کسان دجرگی اداری هیئت دی. دولسی جرگی اداری هیئت دتقنینی دوری په اول سر کښی غوره کیږی دمشرانو جرگی دمشرنائبان، منشی او نائب منشی دهر کال دغونډو په سرکښی دیو کال دپاره غوره کیږی.

دهری جرگی مشردجرگی مباحثه اداره کوی اودجرگی په دیره ځای کښی دنظم او قلاری ساتلو دپاره ضروری انتظام کوی.

دمشرنوری وظیفی دداخلی وظیفو په اصولو کښی ښودل کیږی.

دمشرپه غیاب کښی اول نائب او که هغه نه وی دوهم نائب دمشروظیفه چلوی.

دهری جرگی منشی دجرگی مباحثی ثبتوی او دجرگی ددارالانشاء دچارو انتظام کوی.

دمنشی په غیاب کښی نائب دهغه وظیفه چلوی .

یوشپیتمه ماده ـ هره جرگه دبحث لاندی موضوعاتو دپراخی اوکره کتنی دپاره دداخلی وظیفو داصولو په حکمونو برابر تولگی جوړوی.

دوه شپیتمه ماده ـ هره جرگه دخپلو داخلی وظایفو اصول جوړوی.

دری شپیتمه ماده ـ شوری دباچا په امر ماتیدلی شی. په یوسل او یوویشتمه ماده کښی دبیان شوی حالت له مخه دشوری ماتیدل هرومرودی.

دشوری په ماتیدو کښی دمشرانو جرگی غیر انتخابی غړی هم شامل دی.

څلورشپیتمه ماده ـ شوری دافغانستان دحیاتی چارو دتنظیم دپاره ددی اساسی قانون په حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیڅ قانون نه شی کولی چه داسلام دسپیڅلی دین له اساسونو اودنوروهغو ارزښتونو مناقض وی چه په دی اساسی قانون کښی راغلی دی.

دبین الدول معاهدو تصدیقول، خارج ته دافغانستان داردو دتولگو لیږل ـ دپیسو خپرولو او پور اخستلو اجازه ورکول او داسی امتیازونه ورکول چه په ملی اقتصاد کښی اهمیت لری او انحصار هم پکښی شامل دی دشوری په واک اختیار کښی دی. هغه امتیازات چه ورکول ئی دشوری په صلاحیت کی دی دقانون له پلوه ښودل کیږی.

پنځه شپیتمه ماده ـ حکومت اولسی جرگی ته مسئول دی.

شپږ شپیتمه ماده ـ دولسی جرگی غړی کولی شی چه دحکومت نه څرگندتیا وغواړی. دحکومت دورکړی څرگندتیا په باب مباحثه دجرگی په فیصله پوری اړه لری.

اوه شپیتمه ماده ـ دشوری غړی کولی شی چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په تاکلو موضوع گانو کښی پوښتنی وکړی .

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشی و یك نفر نائب منشی انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند.

هیئت اداری اولسی جرگه درآغاز دوره تقنینیه انتخاب میشود. نائبان رئیس، منشی و نائب منشی مشرانو جرگه در آغاز اجلاس سالانه برای مدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگه مباحثه جرگه مذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقرجرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشی هرجرگه مباحثات انراثبت میکند و امور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشی نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت ویکم ـ هرجرگه برای مطالعه دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث برطبق احکام اصول وظائف داخلی، انجمن ها تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم ـ هرجرگه اصول وظائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم ـ شوری میتواند به امرپادشاه منحل شود. انحلال شوری درحالت مندرج ماده یکصدو بیست و یکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم ـ شوری برای تنظیم امورحیاتی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام ودیگر ارزش های مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازه نشرپول واخذ قرضه از صلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن از صلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت وپنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت وششم ـ اعضای اولسی جرگه میتوانند از حکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی که از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت وهفتم ـ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنمایند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وي هغوی د خولې یا لیکلي جواب په ورکولو مکلف دی-دا جواب دبحث لاندې نه شي راتلای.

اته شپیتمه ماده — اولسي جرگه واك لري چه دخپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد دحکومت دچارو او داداري ډاجراآتو دکتنې او څیړنې دپاره دڅیړنې ټولگی وټاکي.

دڅیړونکې ټولگی جوړیدنه اودهغه تګ لاردداخلي وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږي.

نه شپیتمه ماده — دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسي قانون کښې دهغو دپاره دعمل خاصې لارې چارې ښودلې شوې دي قانون هغې مصوبې ته وائي چه دواړو جرگو په گډه منلې وي اوباچا ښکولې وي.

په کومه برخه کښې چه داسې مصوبه نه وي هلته قانون داسلامي شریعت دحنفي فقهې حکمونو ته وایي.

اویا یمه ماده — دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشورې د غړو له خوا کیږي اودقضائي چارو دسمون په برخه کښې دسترې محکمې له خوا هم کیدې شي.

یو اویا یمه ماده — دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یاسترې محکمې له خوا په دواړو جرگو کې هرې یوې ته وړاندې کیدې شي

دوه اویا یمه ماده — که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد ددواړو جرگو نه دیوې جرگې دغړو له خوا وشي اودهمدغې جرگې لس تنه غړې یې مرسته وکړي نوپس له هغه دکار په فهرست کښې نیول کیږي.

که چیرې دقانون جوړولو په پیشنهاد کښې دنوې بودجې یاددولت په عایداتو کښې دکمې راوستلو سپارښتنه شوې وي نو په دې شرط دکار په فهرست کښې راتلای شي چه دپیشنهاد په متن کښې ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوي وي .

دسترې محکمې له خوا دقانون جوړولو پیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځي .

دری اویا یمه ماده — کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد دیوې جرگې دکار په فهرست کښې واخستی شي نولومړې خپلې جرگه گې ته سپارل کیږي اوپس له هغه چه جرگه گې پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد اودجرگه گې نظریه دجرگې په وړاندې لوستل کیږي اومباحثه پرې کیږي-ورپسې دهرې مادې په باب رایې غوښتل کیږي او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوسته شي او په یوځائي ډول دهغه دمنلو یانه منلو په باب رائې اخستلې کیږي .

څلور اویا یمه ماده — که چرې دیوی جرگې تصویب دبلې جرگې له پلوه ونه منل شي نوددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونو سم ددواړو جرگو دغړو نه په برابر شمیر یو گډ هیئت جوړیږي-دهیئت فیصله دباچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیږي.

خو که دغه هیئت ونه کولای شو چه اختلاف لرې کړي

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند. این جواب مورد مباحثه قرار نمی . گیرد

مادهٔ شصت و هشتم — ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت واجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید.

ترکیب و طرزالعمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

مادهٔ شصت و نهم — باستثنای حالاتیکه برای آن طرزعمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردوجرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم — پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا اعضای شوری ودرساحه تنظیم امورقضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه وامور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتاد و یکم — پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك ازدوجرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتاد و دوم — هرگاه پیشنهاد وضع قانون ازطرف اعضای یکی ازدوجرگه صورت بگیرد بعد از تائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران ، پیش بینی شده باشد این حکم برپیشنهاد وضع قانون ازطرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتاد و سوم — وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کاریکی از دوجرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد ازآنکه انجمن نظرخود را دربارهٔ آن ابراز کرد طرح قانون با نظریه انجمن درجرگهٔ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد. بعد در مورد هرماده رای گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارهٔ رد یا تصویب آن بصورت یك کل رای گرفته میشود.

ماده هفتاد و چارم — هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضاي هردوجرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیخ پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوتصویب نامنلی بلل کیږي او که چېرې داسې وي چه تصویب دولسي جرگې له خواشوې وي نودولسي جرگې نوې تقنیني دوره کولی شي چه هغه دغږودرا یو په اکثریت بیا ومني . داتصویب بې له دې چه دمشرانوجرگې ته وړاندې شي دپاچا په پښکوللو نافذگڼل کیږي.

که چېرې ددواړو جرگو ترمنځ اختلاف دمالي قوانینو دپیشنهاد په سروی نو که گډ هیئت ددغه اختلاف په لرې کولو بریالی نشي اولسي جرگه کولی شي چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکې غونډه کښې دغږودرایو په اکثریت بیاومني

پیشنهاد بې له دې چه دمشرانوجرگې ته وښودل شي دپاچا په پښکوللونا فذگڼل کیږي .

پنځه اویاومه ماده ــ ددولت بودجه دمشرانوجرگې له لارې د دغې جرگې دمشورتي نظریې سره یوځای اولسي جرگې ته وړاندې کیږي ــ دجرگې مشر بودجه اودمشرانوجرگې نظریات خپلې جرگه گې ته سپاری ، پس له هغه وربانـدې په اولسي جرگه کښې غوراوفیصله کیږي.

د افیصله بې له دې چه دمشرانوجرگې ته وښودې شي دباچا په پښکوللونافذه گڼل کیږي .

دحکومت دانکشافي پلان په باب داولسي جرگې خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځي .

کله که دځینوسببو نو له کبله دبودجې تصویب دنوی مالي کال دشروع کیدو نه مخکښې ونه شونو دکالنې بودجې تر تصویب پورې دزاړه کال دبودجې په شان چلند کیږي .

حکومت په دې مکلف دې چه دبودجې د پیشنهاد وړاندې کولو نه اقلاً یو میاشت مخکښې د تیر کال دبودجې غوټ پریکړې حساب اولسي جرگې ته وړاندې کړی.

شپږاویاومه ماده ــ که چیری دمشرانوجرگه د ولسي جرگې دیوې مصوبې په باب د رسیدو نه وروسته په شپږومیاشتو کښې خپله فیصله ونکړی نودغه مصوبــه منل شوې گڼل کیږی .

د رخصت دوره د دغې مودې په حساب کې نه راځي .

اووه اویاومه ماده ــ د شوری د رخصت یــا انحلال پــه وخت کښې حکومت کولی شي چه دڅلورشپیتمې مادې داولې فقرې په ساحه کښې دعاجلوچاروپه لاره کولودپاره تقنیني فرمانونه وباسي . دافرمانونه دباچا له پښکوللووروسته دقانون حکم اخلي .

په کاردې چه دغه فرمانونه دشورادلومړنی غونډې له تاریخ نه په دیرشوورځو کښې دننه شوری ته وړاندې شي او که شورائې ونه مني نو بیا اعتبار نــه لري .

پنځم فصل

لویه جرگه

اته اویاومه ماده ــ لویه جرگه دشوری له غړواوولایاتو د جرگو له مشرانو څخه جوړیږي.

طرف ولسی جرگه بعمل آمــده باشد دوره تقنینیه جدید ولسی جرگه میتواند آنرا باکثریت آراءی اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانوجرگه بعد ازتوشیح پادشاه نافذ شمرده میشود.

هرگاه اختلاف دوجرگه درموردطرح قوانین مالی باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشودولسی جرگه میتواند در اجلاس مابعدطرح مذکور را باکثریت ارای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانوجرگه بعد ازتوشیخ پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتادوپنجم ــ بودجه دولت ازطریق مشرانو جرگه وتوام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسی جرگه بودجه ونظریات مشرانوجرگه را بــه انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظریات انجمن مربوط در ولسی جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه بــه مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درموردمذاکرات ولسی جرگه راجع به پلان انکشافــی حکومت نیــز تطبیق مــی گــردد .

هرگاه نظربه عللی تصویب بودجه قبل ازآغــازسال مالی صورت نگیرد تاتصویب بودجهٔ سال جدید بــودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود .

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل ازتقدیــم طــرح بودجه حساب قطعی بودجه یک سال قبــل را بــه ولسی جرگه تقدیم کند.

ماده هفتادوششم ــ هرگاه مشرانوجرگه فیصلهٔ خودرا درموردمصوبه ولسی جرگه درخلال مدت شش ماه ازتاریخ وصول آن صادرنکند مصوبه مذکورقبول شده به شمارمیرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود .

ماده هفتادوهفتم ــ درهنگام تعطیل یاانحلال شوری حکــومــت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم برای تنظیم اموعاجل فرامین تقنینی ترتیب کند. این فرامین بعد ازتوشیح پادشاه حکم قانون را حائزمیشود.

فرامین تقنینی باید درخلال مدت سی روزازتاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه ازطرف شوری رد شودازاعتبارساقط میگردد .

فصل پنجم

لویه جرگه

مــاده هــفتادوهــشتم ــ لویه جرگه مرکب است ازاعضــای شوری وروسای جرگه های ولایات .

دشوری دماتید و په حالت کښې دهغې غړی دلویې جرگې د غړو په توگه خپل حیثیت دنوې شوری تر د ا ټاکېدو پورې ساتي .

نه اویاوومه ماده- دنولسمې، یوویشتمې او دوه ویشتمې مادې د حکمونو درعایت سره لویه جرگه په پاچائي فرمان دا ئربږي .

اتیاومه ماده- چه لویه جرگه روانه وي په غړوئي دیوپنځوسمې مادې حکم چلیږي .

یواتیاومه ماده- دلویې جرگې مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه چه حکومت یاد جرگې شل تنه غړي وغواړي چه جرگه دې پټه وي او لویه جرگه دا غوښتنه ومني .

دوه اتیاومه ماده- دولسي جرگې مشر او دهغه په غیاب کښې دمشرانو جرگې مشر دلویې جرگې ریاست په غاړه لري .

لویه جرگه په لومړۍ غونډه کښې دخپلو غړو له منځه یوکس دمنشي په توگه ټاکي .

دري اتیاومه ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دې اساسي قانون کښې څرگند یاد شوي دي دلویې جرگې فیصله د حاضرو غړو درایو په اکثریت کېږي .

ددې اساسي قانون دحکمونو درعایت سره دلویې جرگې تگ لار دقانون له خوا ښودل کېږي .

څلور اتیاومه ماده- لویه جرگه هغه واك اختیار لري چه په دې اساسي قانون کښې ټاکل شوي د ي .

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم او وزیرانو څخه جوړېږي . صدراعظم دحکومت مشر او وزیران ئې غړي دي.

د وزیرانو شمیر او دهغوی وظیفې په قانون کې ښودل کېږي.

شپږ اتیاومه ماده- هرهغه څوک چه ددې اساسي قانون دحکمونو له مخه دا ولسي جرگې په غړیتوب باندې دغوره کېدو د پاره جوگه وي هغه دحکومت دمشر یا غړي په توگه ټاکل کېدای شي .

دحکومت مشر به افغان زېږېدلی وي.

دحکومت مشر او غړي ئې دشوری له غړو او له شوری نه بهر ټاکل کېدای شي .

دشوری هر غړی چه دحکومت دمشر یا غړي په توگه وټاکل شي په شوری کښې خپله چوکۍ له لاسه ورکوي.

اووه اتیاومه ماده- صدراعظم او وزیران دخپلو وظیفو چلولو په موده کښې په نورو چارو نه شي بوختېدلی.

اته اتیاومه ماده - دحکومت دمشر او غړو دپاره مناسب معاش دقانون له مخه ټاکل کېږي.

درحالت انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرا به صفت اعضای لویه جرگه تا دایرشدن شوری جدید حفظ میکنند .

ماده هفتادونهم- بارعایت احکام مواد نزدهم، بیست ویکم وبیست ودوم لویه جرگه توسط فرمان پادشاه دائرمیشود .

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن لویه جرگه حکم مادهٔ پنجا ه ویکم درمورد اعضای آن تطبیق میگردد .

ماده هشتاد ویکم- مباحثهٔ لویه جرگه علنی میباشد مگراینکه حکومت یا بیست نفر از اعضاء سری بودن آنرا درخواست نما ید ولویه جرگه این درخواست را بپذیرد .

ماده هشتادودوم- رئیس ولسی جرگه ودرغیاب او رئیس مشرانو جرگه ازجلسات لویه جرگه ریاست میکند .

لویه جرگه دراولین جلسه یك نفر را از بین ا عضا ی خود بحیث منشی انتخاب میکند .

ماده هشتادوسوم- جزدرموارد یکه حکم آن صریحاً دراین قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد .

بارعایت احکام این قانون اساسی، طرزالعمل لویه جرگه توسط قانون تنظیم میشود .

ماده هشتادوچهارم- لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه درین قانون اساسی تعیین گردیده است .

فصل ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم- حکومت افغانستان متشکل است از صدراعظم ووزراء . صدراعظم رئیس ووزراء اعضای حکومت میباشند.

تعداد وزراء ووظائف شان توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم- هرشخصیکه برطبق احکام این قانون اساسی اهلیت انتخاب شدن را بعضویت ولسی جرگه دارا باشد میتواند بحیث رئیس یاعضو حکومت تعیین شود.

رئیس حکومت باید افغان تولد شده باشد. رئیس واعضای حکومت میتوانند از اعضای شوری یاخارج از ان تعیین شوند.

هرعضو شوری که بحیث رئیس یاعضو حکومت تعیین شود عضویت خودرا درشوری از دست میدهد.

ماده هشتادوهفتم- صدراعظم ووزراء نمیتوانند درمدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگر اشتغال ورزند.

ماده هشتادوهشتم- برای رئیس واعضای حکومت معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه اتیاومه ماده— حکومت دهغه چا له خوا چه دبا چا له پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوی وي جوړیږي.

دحکومت غړي اوتګ لاره دصدراعظم له خوا اولسی جرګی ته وړاندې کیږي اوجرګه دمباحثی نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباور دردائی دورکولو په حال کښي دحکومت دمشراو غړو دتاکلو په باب باچائی فرمان راوځی. وروسته صدرعظم دخپل حکومت تګ لاره دمشرانوجرګی ته وړاندې کوي .

نوی یمه ماده— کله که حکومت دصدراعظم دمړینی یا استعفا له کبله په داسی وخت کښي له منځه لاړشی چه شورې ماته وي نوپه باچائی فرمان نوې حکومت جوړیږي.

دنوې تقنینی دورې په لومړې سرکښي صدراعظم دخپل حکومت تګ لاره اودحکومت غړي اولسی جرګی ته وړپيژنی اودباوردرایی غوښتنه کوي.

یو نوی یمه ماده— حکومت په دې حالتونوکښي له منځه ځی :—

١/چه صدراعظم استعفاوکړي یا ومړي.

٢/چه اولسی جرګه دحکومت نه خپل باور بیرته واخلی

٣/چه دحکومت په مشریا دحکومت په اکثروغړو باندې ددری نوي یمی مادې دحکم سره سم دملی خیانت تورپورې شی .

٤/چه شورې ماته شی .

٥/چه دشورې تقنینی دوره سرته ورسیږي.

په وروستودووحالتونوکښي حکومت جوخت د نوې اولسی جرګی دلومړي غونډې سره سم له منځه ځی.

داستعفا په صورت کښي حکومت هلته له منځه ځی چه پاچائی استعفاومنی.

چه صدراعظم ومړي نودوزیرانوله ډلی نه یووزیر دباچا په امر دصدراعظم وظیفه دنوي حکومت ترجوړیدو پورې په غاړه اخلی. په هغه صورت کښي چه حکومت د درې نوي یمی مادې دحکم سره سم دملی خیانت په تورله منځه لاړشی نوهرڅوک چه دباچا له پلوه دصدراعظم په توګه وټاکل شی هغه دنوموړې توریه باب داولسی جرګی دفیصلی نه پس دولسی جرګی ترلومړی غونډې پورې دباوردرائی حاصلولونه مخکښي د صدراعظم وظیفی پرځای کوي . په نورو حالتونوکښي له منځه تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کارجاري ساتی.

دوه نوي یمه ماده— له حکومت نه دباوربیرته اخیستورایه باید څرګنده اوسماسمه وي دارایه دهغوحکومتونو په باب چه ددې اساسی قانون له نافذکیدووروسته دلومړیودوه تقنینی دورو په موده کې منځ ته راځی دراي ددوه ثلثوپه اکثریت اودوروسته حکومتونو په باب د اولسی جرګې دغړو درایو په اکثریت صادریږي .

دری نوي یمه ماده— که چیرې له دریمی برخی نه د ولسی جرګی زیات غړي دملی خیانت په تور دصدراعظم یادحکومت دټولو یا زیاتوغړو د محاکمه کیدوغوښتنه وکړي اوولسی جرګه داغوښتنه ددوو برخوغړودرایو په اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی اولویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلوپاره جوړیږي . که چیرې لوئی جرګی دهمیت دراپورله کتنی

ماده هشتادونهم— حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء وخط مشی حکومت توسط صدراعظم به اولسی جرګه معرفی میشودوجرګه پس ازمباحثه راجع به اعتماد برحکومت تصمیم میگیرد. درصورت صدور رای اعتماد فرمان پادشاهی راجع به تعیین رئیس واعضای حکومت صادرمیگردد.

سپس صدراعظم خط مشی حکومت را به مشرانوجرګه معرفی مینماید.

ماده نودم— هرگاه حکومت به علت فوت یا استعفای صدراعظم درهنگام انحلال شوری ازبین بروددحکومت جدید بفرمان پادشاه تعیین میشود. دراغازدورهٔ تقنینیه جدید صدراعظم اعضای حکومت وخط مشی انرابه ولسی جرګه معرفی ورای اعتماد مطالبه میکند.

ماده نودویکم— حکومت دراحوال آتی ازبین میرود :

١/درحالت استعفاء یافوت صدراعظم

٢/ درحالت سلب اعتماداولسی جرګه ازحکومت.

٣/ درحالت اتهام رئیس یا تمام اعضای حکومت بجرم خیانت ملی مطابق به حکم ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال شوری.

٥/درحالت ختم دورهٔ تقنینیه.

دردوحالت اخیرحکومت توام با اولین جلسه لوی جرګه ازبین می رود.

درحالت استعفای صدراعظم پس ازمنظوری استعفاء ازطرف پادشاه حکومت ازبین میرود :

درصورت فوت صدراعظم یك نفرازوزراء بامرپادشاه وظائف صدراعظم راتاتشکیل حکومت جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه حکومت به علت اتهام بجرم خیانت ملی مطابق بحکم ماده نودوسوم ازبین برود شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم تعیین میشودمیتواندتااولین جلسه ولسی جرګه به تعقیب تصمیم لویه جرګه درمورد اتهام مذکور—قبل ازحصول رأی اعتماد وظائف صدراعظم را اجراء نماید.

درسائراحوال حکومتیکه ازبین رفته تاتشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خوددوام میدهد

مادهٔ نودودوم— رای سلب اعتماد ازحکومت بایدصریح ومستقیم باشد

این رای درمورد حکوماتیکه درخلال دودورهٔ تقنینی اول به تعقیب نفاذاین قانون اساسی بوجودمی آیندبه اکثریت دوثلث آرأودرمورد حکومت های مابعد به اکثریت آرای اعضای اولسی جرګه صادر می گردد.

مادهٔ نودوسوم— هرگاه بیش ازیك ثلث اعضای اولسی جرګه محاکمه صدراعظم یاتمام یا اکثراعضای حکومت رابراساس اتهام بجرم خیانت ملی تقاضانمایدواولسی جرګه این تقاضارا باکثریت دوثلث اعضأتصویب کندحکومت سقوط مینمایدولویه جرګه برای تعیین هیئت تحقیق دایرمیگردد. اگربعد ازمطالعه راپورهیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستــهددوو بــرخــوغــړودرایــوپــه اکــثریــت دمـحاکــمی اجراءلازمه وګڼله نود اولسی جرګی یوغړې تهوظیفه ورکوې چه په تورن باندې په ستره محکمه کښی دعوې سوره کاندې .

دپورتنی فقرې حکم په هغه حالت کښی هم چلیږې چه دملی خیانت تورپه یوه یاڅو تنووزیرانوچه شمیرئی دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نهوی پورې شوې وی ددې تورپه نتیجه کښې دتورن لاس له کاره ویستل کیږې مګرحکومت له منځه نه ځی .

څلورنوې یمه مادهـ ددې اساسی قانون اونوروقوانینو دحکمونــو عملی کول ـ دمحکمودقطعی پریکړو عملی کول . د عمومی نظم اوامن ساتلودپاره ضرورې انتظام کول ، ددولت دمالــی حالت سمون اوعامه شتهمنی ساتل . دخلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادې حالت ښه کول دخپلواکی حفــاظــت . دسیمی له تمامیت څخه دفاع اوپه بین المللی ټولنه کښی د افغانستان دملی ښیګڼو اوحیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانـون پـربـنـیـاد مقررات جوړوې ـ دامقررات بایدچه دهیڅ قانون دعبارت اوروح سره تناقض ونه لرې .

پنځه نوې یمه ماده ــدوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی تاکی اوهغه مقررات تصویبوې چه حکومت ئی د جوړولو واك اختیار لرې .

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکـومت دفعالیت اداره اولارښودنه کوې اوپه اجرا اتـو کښـی یـی یورنـګی راولی .

دباچا اوشورې سره دحکومت درابطی ساتل هــم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلی وظیفی داداری یوکونو دمشرانواو دحکومت دغړو په توګه دصدراعظم دامراولارښودنی لاندې په هغه چوکاټ کښی دننه پرځاې کوې چه دې اساسی قانون اوقوانینو ټاکلی دې

شپږنوې یمه مادهـ صدراعظم اووزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه اودخپلوځانـګړ و وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګی مسئول دی .

صدرا عظم اووزیران دحکومت دهغوچارو په باب هم مسئول دی چه دهغودپاره ددې اساسی قـانـون دحـکمونـو مطابق پاچا ئی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوی یمه مادهـ قضائیه قوه ددولت یوخپلواك رکن دې او خپلی وظیفی دتقنینیه اواجرائیه قووپـه لړ کښی پرځای کوی.

اتــه نوی یمه ماده ــ قضائیه قوه دیوې سترې محکمی او نورو محکمونه جوړیږی چه شمارئی په قانون کښی ښودل کیږی.

لویه جرگه با کثریت دو ثلث اعضـاء اجـرای مـحــا کمه را لازم بداند یکنفر از "۱ عضـای اولسی جرگه را موظف مینماید تا علیه متهم در ستره محکمه دعوی اقامه کند.

حکم فقره فوق در حالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفروزیر که تعداد شان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متو جـه گردد. در نتیجه این اتهـام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نودوچارمــ تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجـتماعـی ـ فرهنگی و اقتصادي مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع وحثیت افغانستان در جـامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت بـرای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانیین مقررات وضع میکند . این مقررات باید منا قص نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نودوپنجمـــ مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکندو مقرراتی را که وضع آن از صـلاحیت حـکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید ، فعالیت حکومت را اداره ورهنمونی میکندودر اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه وشوری نیز وظیفهٔ صدراعظم میباشد .

وزراوظائف خودرا بحیث امرین و احد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امرورهنمائی صدراعظم درداخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نودوششمــ صدراعظم ووزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً وازوظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند .

صدراعظم ووزرا از آن اعمال حکومت که درباره آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نودوهفتم قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خودرا در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام میدهد .

ماده نودوهشتم قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قضـائیه قـوی پـه واك اختیـار کښـې پـه هغـو دعوو غورسی پرته ده چه یکښی حقیقی یاحکمی اشخاص ــ که څه هم دولت وی دمدعــی یامدعی علیه حیثیت لری او دقضاءپه وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دا ئـری شی .

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښی دا نه شی کولی چه یوه قضیه یا یوه ســاحه ددولت دقضائی قوی د واك اختیارله کرښی څخه پـه هغه ډول چه په دې فصل کښې ئې بریدونه معلوم شوی وباسی اوبل مقام ته ئـې وسپاری .

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی . خو دا محکمې به یوازې دهغو جرمونو دپاره وی چه دافغانستان له اردوسره اړه لري دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښی ښودل کیږي .

نه نوی یمه ماده ــ قـاضیان دقـاضی القضات پـه پیشنهاد دباچـا تـه له خوا ټاکل کیږی .

که چیری یوقاضی یوجرم وکړی نوستره محکمه دده پـه حال غورکوی اودده ددفاع له اوریدو نه پس باچاته دده دعـزل پیشنهادوړاندی کولی شی .

هرکله چه دباچا له خوا دغه پیشنهادملاتړوشی نوقاضی دخپلی وظیفی نه معزولیږي. دقاضیانو بدلول ، اوچتول پوښتیدل اوتقاعد پیشنهادئی دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی په واك اختـیار کښـی دی .

دقاضیانو دپاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټـاکل کیږی .

قاضیان نه شی کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښی په نورو چارو بوخت شی .

سلمه ماده ــ دافغـانستان پـه محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی اودقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لري .

محکمه کولی شی چه په هغو ګوښو حالاتو کښی چه قانون ښودلی دی پټی غونډی وکړی خو دحکم اوریدل به هرومرو ښکاره وی .

محکمی مکلفی دي چه دخپل ورکړی حکم سره یوځای به پـه فیصلـه کښـی دحـکم سببونـه هم څـرګـندوی .

یوسل ویوه ماده ــ دمحکمـودټـولـوقطعـی پـریکړوعـملی کول واجب دی خو دچا د مرګ دحکم پـه حـالت کښی دتعمیل دپاره دباچا ښکوالی شرط دی .

یوسل ودوهمه ماده ــ محکمی چه په کوموپیښو باندې غورسی کوی په هغو کښی ددی اساسی قانون او د دولت دقوانینو حکمونه پرځای کوی که د غورسی لاندې پیښودیوی پیښی پـه باب په اساسی قانون او ددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی د اسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونو له مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه ددې اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یوداسی حکم را باسی چه ددوی په نظر کښی څومره چه ممکنه وی عدالت ترټولو په ښه توګه لاس ته راوړي .

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یاحکمی بشمول دولت به صفت مدعی یامدعی علیه قرار گرفته ودرپیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود .

هیچ قانون نمیتواند در هیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد وبمقام دیگری تفویض کند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگردد ولی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد . تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قانون تنظیم میشود .

ماده نود ونهم ــ قضات بـه پیشنهاد قاضی القضات ازطرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمی شود ستره محکمه بحالت قاضی رسیدگی کرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش رابه پادشاه تقدیم کرده میتواند درصورتیکه پیشنهاد مذکور ازطرف پادشاه تائید گردد قاضی از وظیفه عزل میشود. تبدیل ـ ترفیع ـ مواخذه وپیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون ازصلاحیت ستره محکمه میباشد .

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

قضات نمی توانند درمدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم ــ درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراءمیشود وهرکس حق حضور رادران مطابق به احکام قانون دارد.

محکمه میتواند درحالت استثنائی که درقانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر کنند. ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلفند اسباب حکمی راکه صادر میکنند درفیصله خود ذکر نمایند .

ماده یکصدویکم ــ تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم بمرك شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یکصدودوم ــ محاکم درقضایای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت راتطبیق میکنند. هرگاه برای قضیه ای ازقضایای مورد رسیدگی در قانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام درداخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حکمی صادر میکنند که درنظرشان عدالت رابه بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ دجرمونو څیړنه دقانون دحکمونو سره سم دمدعی العموم له خوا چه ددولت په اجرائیه قوه پوری تړلی دی کیږی.

یوسل څلورمه ماده ــ ددی اساسی قانون دحکمونو د رعایت سره هغه قاعدی چه دمحکمو داجراأتو او تشکیلاتو او دقاضیانو له چارو سره اړه لری دقانون له پلوه سمیږی. ددی قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واک اختیاراو دمحاکمې دعمل په لاروکښی یووالی راشی.

یوسل وپنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهو غړو جوړیږی چه ټول دباچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا دستری محکمی غړی دداسی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ــ دعمر پنځه دیرش کاله ئی پوره کړی وی.

۲ــ د شپږ څلویښتمی مادی په حکم برابر دشوری په غړیتوب باندی دغوره کیدو جوګه وی.

۳ــ دحقوقو په علم ــ دحقوقو په ملی هدفونو او دافغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا دستری محکمی یوغړی چه عمرئی له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی دقاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه دقاضی القضات او ستری محکمی دغړو په مقرری باندی دمقرری له وخته هر لس کاله پس نوی نظروکړی ــ ددی حکم او دیوسلو شپږمی مادی دحکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او دستری محکمی غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

دهغه حالت نه غیر چه په یوسل وشپږمه ماده کښی بیان شوی دی قاضی القضات اودستری محکمی غړی دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوری دخدمت ددوری له ټولو مالی ښیګړو نه فائده اخلی.

دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات اودستری محکمی غړی دحکومت مشر توب یا غړیتوب اودولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات اودستری محکمی غړی نه شی کولای چه د وظیفی دچلولو په موده کښی یا تر هغی وروسته په سیاسی ګوندونو کښی ګډون وکړی.

یوسل وشپږمه ماده ــ که چری داولسی جرګی له دریمی برخی نه زیات غړی دوظیفی له اجرانه د راپورته شوی جرم په تور دقاضی القضات یا دستری محکمی دیوه یا خو تنو غړو دمحاکمی غوښتنه وکړی او جرګه د دوو برخو غړو دریو په اکثریت داغوښتنه ومنی نو دتورن لاس له کاره ویستل کیږی او دڅیړونکی ډلګی دټاکلو دپاره لویه جرګه جوړیږی ــ که چیری لویه جرګه دډلګی دراپور له کتنی وروسته ددوو برخو غړو دریو په اکثریت دتورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړی په تورن باندی ددعوی سورولو او داتو تنو یوه ډلګی

مادهٔ یکصدوسوم ــ تحقیق جرایم ازطرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصدوچهارم ــ بارعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجراآت محاکم وامور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت وطرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصدوپنجم ــ ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱ــ سی و پنج سالگی راتکمیل کرده باشد.

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق بحکم ماده چهل وششم داشته باشد.

۳ــ ازعلم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر ازجملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن ازچهل کمتر وازشصت زیادتر نباشد بحیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند برتعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد ازمرور هرده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. بارعایت این حکم وحکم ماده یکصدوششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند.

باستثنای حالت مندرج ماده یکصدوششم قاضی القضات واعضای ستره محکمه بعداز ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد ازختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات واعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعدازآن دراحزاب سیاسی شمولیت ورزند.

ماده یکصدوششم هرگاه بیش ازیک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را براساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید وجرگه مذکور این تقاضا را باکثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم ازوظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعدازمطالعه راپور هیئت باکثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند ازبین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب ازهشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

دمحاکمی دچلولودپاره تاکی ــ دادلکی دمشرانوجرگی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګ لاري سره سم تورن محاکمه کوي چه په ستره محکمه کښی پری عمل کیږي او که چیري په تورن باندي جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسلواوومه‌مادهــ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده .

ستره محکمه ددي اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمواجراات او تشکیلات اوددولت قضائی چاري‌سموی ــ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروري لاري چاري برابروی .

د قضائی قوي بودجه‌دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږي اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوی برخی په څیردحکومت په لاس شوري ته وړاندي کیږي .

دقضائی قوي‌دبودجی دلګولوواك‌اختیاردستري‌محکمی په لاس کښی دي .

دقضائی قوي‌دمامورینواوټولواداری کارکوونکوپه‌باب د دولت د مامورینو اوټولو اداری کارکوونکو دقوانینوحکمونه نافذ دی خوددوی تاکل ــ اوچتول ــ عزل ــ پوښتیدل او تقاعد ورکول دقانون سره سم دستري محکمی له پلوه کیږي .

اتم فصل

اداره

یوسلواتمه‌ماده ــ دافغانستان اداره ددي فصل دحکمونوسره سم دمرکزیت‌په اساس ولاړه‌ده‌ـ مرکزی اداره دقانون له‌مخی په یوشمیراداری ــ یوکونو ــ باندي ویشله کیږی چه د هریوه مشری دیووزیرپه لاس کښی ده .

دسیمه ایزي اداری یوك ولایت دي ــ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له‌مخه‌ښودل کیږي .

یوسلونهمه‌ماده ــ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږي دولایت‌دجرګی غړي‌دآزاد واوعاموسماسمو اوپټو انتخاباتو له‌لاري دولایت دخلکو له خوا غوره کیږي .

دولایت جرګه دخپلو غړو له منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږي ددولت دانکشافی هدفونو په پوره کولو کښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت‌دچارودښه کیدو اودولایت‌دعمومی اوضاعود انکشاف دپاره دولایت‌حکومت‌ته‌سلاورکوی.

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوي .

دولایت جرګی دغړو لپاره دقانون له پلوه مناسب معاش تاکل کیږي .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به‌طرزالعمل محاکمه جزائی که‌درستره‌محکمه‌تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به‌جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره‌محکمه‌مرجع نهای قضائی افغانستان است .

ستره محکمه تشکیلات‌واجراآت‌محاکم‌وامورقضائی دولت رامطابق به‌احکام‌این قانون‌اساسی‌وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی‌القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك‌جزءبودجه دولت توسط حکومت به‌شوری تقدیم‌میشود.

تطبیق بودجه‌قوه قضائیه ازصلاحیت‌ستره‌محکمه‌میباشد درموردمامورین وسائرکارکنان‌اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به‌مامورین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد .ولی تعیین ــ ترفیع ــ عزل ــ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل‌هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتمــ ادارهٔ‌افغانستان براصل‌مرکزیت‌مطابق به‌احکام این‌فصل استوار است .

اداره مرکزی‌بموجب قانون‌بیك‌عده‌واحدهای‌اداری منقسم‌میگردد که‌درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرارد ارد.

واحداداره‌محلی‌ولایت‌است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت‌توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهمــ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود . اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ــ عمومی ــ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خودرابحیث رئیس انتخاب‌مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف‌انکشافی دولت‌بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبودامورو انکشاف‌اوضاع‌عمومی‌ولایت به‌حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه مادهـ دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسی قوانین جوړیږی چه په هغو کښی ددې فصل دحکمونو رعایت کیږي ددی قوانینو په مقصدونو کښی یو داهم دی چه داقسم جرګی ترکلیو پورې وغځیږي اوپه سیمه ایزه اداره کښی ددوې دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه مادهـ دښاری چاروداداری دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو ټولنی دآزادو ـ عا مو ـ پټواوسماسوانتخاباتو لـه لارې جـوړیـږی .

ددې فصل دحکمونودرعایت سره په ښاروالی پورې تړلی چارې دقانون له پلوه سمیږی .

یوسل ودولسمه مادهـ اداری وظیفی داداری مامورینـواونـورو کارکوءنکوپه لاس پرځای کیږي

دمامورینواونورواداری کارکوونکودپاره دقانـون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږي .

د مامورینواو نورواداری کارکونکوحقونـه او وظیفی په قانون کښی ښودل کیږي .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه مادهـ که چیری دجنګـګ ـ د جـنګـګ دخطـر دسختی الی ګولی یابل د غسی حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړی اود خپلواك اوملی ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښو دلی ده ناممکنه شی نودباچا له خواد اضطرارحا لت اعلامیږی

که دا ضطرارحالت له دری میا شتونه اوږدشی نودهغه دجاری ساتـلو د پاره دلویی جرګی منله شرطده .

یوسل وڅوارلسمه مادهـ داضطرار په حالت کښی باچا اختیارلری چه دشوری ټول یاځینی واکونه دحکومت په لاس کښی ورکړی .

یوسل و پنځلسمه مادهـ د اضطرار په حالت کښی حکومت کولی شی چه دستری محکمی دموافقی اخـستلو نه وروسته داسـاسی قـانون د لاندنیو حکمونوچلند دتقنینی فرمانونوله مخه یا وځنډ وی اویا پری قیدونه ولګوی :

۱ ـ د اتو یشتمی مادی دلمړی فقر ی حکم .

۲ ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمی فقری حکم .

۳ـ ددیرشمی مادی د دویمی فقری حکم .

٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

٥- دددري دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه مادهـ د اضطرار په حالت کښی بـاچا پایتخت دکابل دښارنه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه مادهـ کـه چیری دولسی جرګی تـقنینی د وره یـا د مشرانو جرګی دځینو غړود خـدمـت دوره دا ضـطرار د حا لت په موده کښی ختمه شی باچـا کولی شی چه نوی

ماده یکصدو دهمـ برای تنظیم امور مربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود .

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آندراداره محلی میباشد .

ماده یکصدویازدهمـ برای اداره امورشهری ښاروالی ها تـشکیـل میشود. مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزا د عمومی مستقیم وسری تـاسیس میگرد د . بارعایت احکام این فصل امـورمربـوط بـه ښاروالـی هـاتوسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدودوازدهم ـ وظا ئف اداره تو سط مـامـوریـن وسایـر کـارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائـر کارکنـان اداری معـاش منـاسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود .

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهمـ هرگاه بعلت حرب ، خطرحرب ، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت راباخطر مواجعه سـازدحـفـظ استقلال وحیات ملی از مجری ایکه درقانون اساسی تـعییـن شده نامکن گرددحالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موا فقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهمـ درحالت اضطرار پادشاه میتـواند تمام یـا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال د هد .

ماده یکصدوپانزدهمـ درحالت اضطرا ر حکومت میتواند بـعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ ا حکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازدیابران قیـودی وضع نماید :

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم

۲/حکم فقره سوم ماد ه بیست ونهم

۳/حـکم فـقـره دوم مـاد ه سیم

٤/حکم فقره اول ما د ه سی ودوم

٥/ حکم فقر ه اول ما د ه سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهمـ درحالت اضطرار پادشاه میتوا ند پا یتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهمـ هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یاد وره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدیـد راملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وځنډوی او د اولسی جرگی تقنینی دوره یا د مشرانو جرگی د نوموړو غړو د خدمت دوره د اضطرار حالت تر پایه اوږده کا بندی۔ نوی انتخابات د اضطرار د حالت په ختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یوسل واتلسمه ماده۔ د اضطرار په حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یوسل و نولسمه ماده۔ د اضطرار د حالت له ختمیدو سره جوخت ټول هغه اقدامات چه دیوسل و پنځلسمی مادی له مخه شوی وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه شوی وی د اضطرار د حالت له ختمیدو وروسته د شوری دلومړی غونډی له نیټی نه په یوه میاشت کښی د ننه شوری ته وړاندی کیږی او که چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتباره غورځیږی .

که چیری د اضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړ شوی وی چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه یی د اولسی جرگی د باوررایه نه وی اخیستی نود اضطرار د حالت په ختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی د باور د رائی موضوع په اولسی جرگه کښی د بحث لاندی راځی او فیصله وربانڈی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یوسل وشلمه ماده۔ د دی اساسی قانون د حکمونو سره سم د اسلام د پیروی اصل او د مشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

د اساسی قانون نوری برخی د وزیرانو د ټولنی یا د ولسی جرگی یا مشرانو جرگی د دریمی برخی غړو په پیشنهاد د دی فصل د حکمو سره سم تعدیل کیدی شی .

یوسل و یو و یشتمه ماده۔ د تعدیل پیشنهاد لویه جرگه گوري او که چیری د لویی جرگی د غړو اکثریت د تعدیل ضروت ومنی نو د خپلو غړو له منځه یوه ډلگی د تعدیل د طرحی تیارولو د پاره ټاکی۔ دا ډلگی د وزیرانو د ټولنی او ستری محکمی په سلا طرح جوړوي او لویی جرگی ته ئی وړاندی کوی.

که چیری لویه جرگه د غړو په اکثریت د تعدیل طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ۔ باچا شوری ماتوی د تعدیل د طرحی نه ټول اولس خبروی او د نویو انتخاباتو تاریخ اعلانوی ۔ د شوری له ماتیدو نه وروسته د څلورو میاشتو په موده کښی د ننه نوی انتخابات کیږی .

یوسل ودوه ویشتمه ماده۔ د شوری په پرانستلو او د حکومت جوړیدو پسی سم باچا لویه جرگه راغواړي ۔ لویه جرگه د تعدیل طرح گوري او متن یی منی او یا ئی نه منی د لوئی جرگی تصویب په دی باب د غړو د دوو برخو په اکثریت کیږی او د باچا په ښکولو نافذ کیږی.

بگذارد و دورهٔ تقنینیه اولسی جرگه یا دوره خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه را تا ختم حالت اضطرار تمدید دهد .

بعد از ختم حالت اضطرار بلافاصله انتخابات اجرا میگردد .

ماده یکصدوهژدهم۔ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدونزدهم۔ در ختم حالت اضطرار اقداماتیکه بر اساس ماده یکصدوپانزدهم بعمل آمده بلافاصله از اعتبار ساقط میشود.

اقداماتیکه بر اساس حکم ماده یکصدوچاردهم از طرف حکومت بعمل آمده در مدت یکماه از تاریخ دائر شدن نخستین جلسه شوری بعد از ختم حالت اضطرار به شوری ارائه میشود و در صورتیکه شوری آنرا رد کند از اعتبار ساقط میگردد.

هرگاه در حالت اضطرار حکومتی تشکیل شده باشد که در اثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای اعتماد اولسی جرگه را حاصل نکرده باشد موضوع رای اعتماد بر حکومت بلافاصله بعد از ختم حالت اضطرار در اولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته راجع به آن تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصدوبیستم — اصل پیروی از اساسات اسلام ـ اساس پادشاهی مشروطه مطابق به احکام این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگر محتویات قانون اساسی به پیشنهاد مجلس وزراء یا یك ثلث از اعضای اولسی جرگه یا مشرانو جرگه مطابق به احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده یکصدوبیست ویکم۔ پیشنهاد تعدیل را لویه جرگه مطالعه میکند و در صورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل را تصویب کند هیئتی از بین اعضاء جهت تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل را به مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه جرگه با کثریت اعضاء طرح تعدیل را تصویب کند طرح به پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته طرح تعدیل را باطلاع عامه میرساند و تاریخ انتخابات مجدد را اعلام میکند. انتخابات مجدد در خلال چار ماه از تاریخ انحلال شوری انجام می یابد .

ماده یکصدوبیست ودوم۔ به تعقیب افتتاح شوری و تشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه را دائر میکند. لویه جرگه طرح تعدیل را مطالعه کرده متن آنرا قبول یا رد مینماید. تصویب لویه جرگه درین مورد به اکثریت دو ثلث اعضاء اتخاذ میشود و بعد از توشیح پادشاه نافذ میگردد .

یوولسم فصل

انتقالي حکمونه

یوسلو درویشتمه مادهـ ددې فصل د محتویاتو له رعایت سره ـ ددې اساسي قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږي چه د باچا له پلوه توشیح او اعلام شي.

یوسل او څلیرویشتمه مادهـ د باچا له پلوه ددې اساسي قانون د اعلامید و نه وروسته د ملي شورى او د اعیانو مجلسونه ړنګید لي ګڼل کیږي.

یوسلو پنځه ویشتمه مادهـ نوې شورى د ۱۳۴٤ هجري شمسي کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږي.

ددې اساسي قانون د اعلامید و او د نوې شورى د پرانستلو ترمنځ موده د انتقال دوره ګڼل کیږي.

د انتقال په دوره کښې د شورى واک اختیار حکومت ته سپارل کیږي.

هغه تقنیني فرمانونه چه د انتقال په دوره کښې ددې فصل په حکمونو برابر راوځي داوه اویايمې مادې د حکم سره سم شورى ته وړاندې کیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې یوداسې حالت پیداشي چه ددې اساسي قانون د حکمونو سره سم د لويې جرګې دائریدل غواړي نو د شورى او اعیانو ړنګ شوي مجلسونه رابلل کیږي او د اته اویايمې مادې سره سم لويه جرګه جوړیږي. څرنګه چه د نوموړي حالت د راپیدا کیدو په وخت کښې لادولایاتو جرګې نه دي جوړې شوي نوځکه لويه جرګه بې دولایاتو د جرګو له مشرانو څخه جوړیږي.

یوسلو شپږویشتمه مادهـ په انتقالي دوره کښې د حکومت په وظایفو کښې دا چارې شاملې دي:

۱/ چه د انتخاباتو ـ اساسي تشکیلاتو ـ مطبوعاتو او د قضائي واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنیني فرمانونه جوړ او د ښکولو د پاره ئې باچا ته وړاندې کړي.

۲/ چه د سیاسي ګوندونو او ولایتي جرګو د قوانینو مسودې تیارې او هغه شورى ته ئې وړاندې کړي چه د انتقالي دورې نه وروسته جوړیږي.

۳/ چه ددې اساسي قانون د حکمونو د عملي کولو د پاره ضروري اقدامات وکړي.

یوسلو اوه ویشتمه مادهـ ستره محکمه د ۱۳۴٦ هجري شمسي کول د میزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې ددې اساسي قانون د پنځلسمې ـ اوولسمې ـ یوویشتمې ـ دوه و یشتمې او یوسلو پنځلسمې مادې د عملي کولو ضرورت پیښ شي نو د دغو مادو حکمونه د سترې محکمې یا قاضي القضات د ګډون نه پرته عملي کیږي.

ددې اساسي قانون د نافذ کیدو او د سترې محکمې د جوړیدو ترمنځ موده کښې باچا صلاحیت لري د سترې محکمې د وظیفو د اجراء د تأمین لپاره ضروري تدبیرونه برابر کړي.

یوسلو اته ویشتمه مادهـ ټول هغه قوانین چه ددې اساسي قانون د نافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلي دي په دې شرط نافذ ګڼل کیږي چه ددې اساسي قانون له حکمونو سره تناقض و نه لري او نویو قوانینو لغو کړي نه وي.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصدو بیست و سومـ بارعایت محتویات این فصل، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصدو بیست و چارمـ بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شوری ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصدو بیست و پنجمـ شوری جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳۴٤ هجری شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شوری جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شوری به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه در خلال دوره انتقال بروفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شوری ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که بر طبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شوری ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصدو بیست و ششمـ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات، اساسی، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شوری ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصدو بیست و هفتمـ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳۴٦ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصدو پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

در مدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصدو بیست و هشتمـ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده به شرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library